

Kurorte Uzdrowiska

Heilkuren und gesellschaftliches Leben

Die Entstehung des Kurbetriebs

Die schlesischen Heilquellen wurden schon im Mittelalter geschätzt. Der frühere Kurbetrieb war mit dem heutigen allerdings nicht vergleichbar. Die Kurgäste hatten häufig eine mehrtägige Anreise und verbrachten in den Badeorten die ganze Saison. Die Badekuren der früheren Zeit muten wie "Rosskuren" an, die Patienten mußten stundenlang baden und Unmengen von Wasser trinken.

Im 17. Jahrhundert setzte sich die Erkenntnis durch, daß ausgedehnte Bäder nicht immer ratsam sind und den diätischen Fragen zur gesunden Ernährung und Lebensweise mehr Aufmerksamkeit gewidmet werden sollte. Eine systematische Erforschung der Heilwirkung von Kuranwendungen begann erst im späten 19. Jahrhundert. In Bad Salzbrunn entstand das erste balneologische Laboratorium (1895), in Schreiberhau wurde eine heilklimatische Forschungsstelle eingerichtet.

Treffpunkt der Gesellschaft

Die schlesischen Bäder erlebten ihre Blüte in der zweiten Hälfte des 19. und der ersten Hälfte des 20. Jahrhunderts. Es entstanden prachtvolle Bade- und Kurhäuser mit weitläufigen Parkanlagen, Luxushotels und Sportstätten. Die opulenten Badeorte waren ein beliebter Treffpunkt der Gesellschaft.

Für die Gäste wurden Konzerte, Bälle und Tanzveranstaltungen gegeben. Auf Ausflügen konnte die nähere Umgebung erkundet werden, so konnten die Gäste z.B. von Salzbrunn zum nahegelegenen Schloß Fürstenstein, zum Kloster Grüssau und zu den Adelsbacher Felsen gelangen. Außerdem besaß das Bad einen großen Golfplatz. Die Riesengebirgsorte lockten mit Wander- und Wintersportangeboten. Auch Künstler und Dichter reisten in die Bäder. Chopin hielt sich 1826 zur Kur in Bad Reinertz auf und gab dort sein erstes öffentliches Konzert. Prominente Gäste wie Holtei, Mendelssohn-Bartholdy, Friedrich der Große und Friedrich Wilhelm III. verweilten teilweise mehrfach in den schlesischen Bädern.

Für die wohlhabenden Kurgäste entstanden schon in der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts die ersten Souvenirs, Badegläser und Teller mit Ansichten der Bäder und ihrer Sehenswürdigkeiten. Auch mit kolorierten Lithographien, später dann mit Postkarten kamen Künstler dem Wunsch der Gäste nach Erinnerungsbildern nach. Friedrich August Tittel erkannte bereits 1820 die Marktlücke und gründete in Schmiedeberg einen Verlag für Lithographien (später Verlag C. Mattis).

Kuracje lecznicze i życie towarzyskie

Powstanie kurortów

Śląskie źródła mineralne ceniono już w średniowieczu. Dawnych uzdrowisk nie da się jednak porównać z dzisiejszymi. Kuracjusze mieli najczęściej za sobą wielodniową podróż i spędzali w kąpieliskach cały sezon. Zabiegi lecznicze w dawnych czasach przypominały "końską kurację": pacjenci musieli kąpać się godzinami i pić mnóstwo wody.

W XVII wieku uznano, że zbyt długie kąpiele nie zawsze są wskazane i że więcej uwagi należy poświęcić sprawom zdrowego odżywiania się i trybu życia. Systematyczne badania skutków leczenia z zastosowaniem kuracji wodnych przeprowadzono po raz pierwszy dopiero pod koniec XIX wieku. W Szczawnie Zdroju powstało pierwsze laboratorium balneologiczne (1895 r.), a w Szklarskiej Porębie urządzono stację badania leczniczych właściwości klimatu.

Miejsce spotkań towarzyskich

Okres rozkwitu kurortów śląskich przypada na II poł. XIX oraz I poł. XX wieku. Powstały wówczas wspaniałe zakłady kąpielowe i domy dla kuracjuszy z ogromnymi parkami, luksusowe hotele oraz miejsca do uprawiania sportu. Zbytkowe uzdrowiska stały się ulubionym miejscem spotkań śmietanki towarzyskiej.

Dla gości organizowano koncerty, bale i wieczorki taneczne. Podczas wycieczek można było poznać najbliższą okolicę, i tak np. kuracjusze ze Szczawnia Zdroju mogli się udać do pobliskiego zamku Książ, do klasztoru w Krzeszowie lub na skałki w Strudze. Ponadto uzdrowisko posiadało duży plac do gry w golfa. Miejscowości położone w Karkonoszach przyciągały gości trasami do uprawiania pieszych wędrówek oraz ofertą sportów zimowych.

Do wód przyjeżdżali również artyści i poci. Chopin przebywał na kuracji w Dusznikach Zdroju i tam właśnie dał swój pierwszy publiczny koncert. Prominentni goście, jak Holtei, Mendelssohn-Bartholdy, Fryderyk Wielki i Fryderyk Wilhelm III wielokrotnie bawili w śląskich uzdrowiskach.

Dla zamożnych kuracjuszy już w I poł. XIX wieku wytwarzano pierwsze suweniry, szklanki do wody mineralnej oraz talerze z widokami uzdrowisk i ich osobliwościami. Zapotrzebowanie gości na pamiątkowe obrazy artyści zaspokajali kolorowanymi litografiami, a później także kartami pocztowymi. Już w 1820 Fryderyk August Tittel odkrył tę lukę rynkową i założył w Kowarach oficynę zajmującą się produkcją litografii (późniejszy Verlag C. Mattis).

Abbildungen

1. Altwasser bei Waldenburg, kolorierte Lithographie, um 1830
2. Der Cursaal in Salzbrunn, kolorierte Lithographie von C. Mattis, um 1830
3. Bad Warmbrunn, Gallerie, Postkarte 1927
4. Bad Reinertz, Wandelhalle mit Andenkenstand, Postkarte um 1920
5. Bad Reinertz, Prospekt des Landesverkehrsverbandes Breslau, 1936

Ilustracje

1. ....? koło Walbrzycha, litografia kolorowana, ok. 1830 r.
2. Kasyo w Szczawnie Zdroju, litografia kolorowana C. Matthisa, ok. 1830 r.
3. Cieplice Zdrój, galeria?, pocztówka z 1927 r.
4. Duszniki Zdrój, hala spacerowa ze stoiskami z pamiątkami, pocztówka, ok. 1920 r.
5. Duszniki Zdrój, prospekt Krajowego Związku Transportowego we Wrocławiu, 1936 r.